

Lea Fatur: Otok svetega Brandana.

(Španska pravljica.)

TO je otok, ki ga ne vidi vsak in ne vselej. Zapisan ni, zarisan tudi ni nikjer, vendar zatrjuje vsak star mornar na Kanarskih otokih, da ga je videl že stric njegovega deda, da ga je iskal njegov tast, da ga pa najde samo oni, ki je rojen tak dan in tako uro. Kajti ob tem čudovitem otoku se zbirajo vse potopljene ladje, tam se spreha vse potopljeno moštvo, tam se gromadijo vsi zakladi, ki so se pogreznili v morje. Kdor bi mogel do njih, bi pokupil lahko ves svet. Toda, kako bi prišel do tega otoka? Pred njim je velikanski morski krak, ki pokrije s svojim telesom skoraj ves ocean. Tam počiva morska kača, velikanka, ki ovije ladjo trikrat na okoli, tam zasidra večni mornar svojo pošastno ladjo. Tako je zavarovan sveti Brandan. In če se že komu posreči, da pride na otok, mu zmešajo čarovne sile pamet, da ne ve kod ne kam.

Ko je iskal Henrik Portugalski novega sveta in je bila španska dežela polna poročil o bregovih otokov, ki so kar pokriti z suhim zlatom, je prišel v Lizbono neki mornar, osivel in zdelan, ker ga je premetaval vihar, da sam ni vedel, kod in mu je razbil ladjo. To pa za kazen, ker ni hotel v cerkev na čudnem otoku, ob katerem je jadral v najlepšem vremenu. »Velika utrjena mesta in gradovi so na tistem otoku,« je pripovedoval. »Pravi kristjani so na njem. Še nikdar, odkar so na otoku, niso videli gosta pri sebi. Zelo so bili žalostni, ko so zvedeli, da imajo Mavri še Grenado. Zdi se, da so to Španci, katerih predniki so ubežali pred Mavri. Hoteli so, da grem ž njimi v cerkev, meni se je pa mudilo na ladjo — in zadela me je božja kazen: ladja se mi je razbila.«

Temu dogodku se je čudila vsa Portugalska. Učeni možje so navajali, da se je umaknilo v osmem stoletju po Kristusu sedem škofov s svojimi verniki Mavrom, ki so zasedli Španko. Odjadrati so, da si poiščejo kak neobljuden otok. Vse je bilo prepričano, da je naletel oni mornar na potomce teh pogumnih kristjanov, in marsikdo je sanjal samo o tem, kako bi poiskal skriti otok, ki so ga imenovali »Otok sedmerih mest«, da ga podvrže portugalski kroni.

Don Fernando de Ulmo, mlad lizbonski plemič, ljubljenelec kralja Ivana II., je bil tako prevzet od misli, da bi izsledil otok sedmerih mest, da je sklenil zapustiti dom in nevesto in poiskati svojemu kralju ta otok. Dobil je dovoljenje, da sme odjadrati. Pogoj je pa bil: gre vse na Fernandove troške in da prepusti — ako kaj najde — kralju deset odstotkov dobička od dohodkov. Takoj je bil imenovan adalantado ali vojaški guverner sedmerih mest.

Fernando je prodal svoja posestva, za izkupiček si je pa poskrbel ladje, topove, strelivo in brašno. Srečolovci vseh dežel so bili pripravljeni, da poskusijo ž njim srečo.

Ko so bile vse priprave dovršene in sta se gibali pred mestom dve lepi ladji Karaveli, se je poslovil Fernando od svoje zaročenke done Serine, ki mu je obetala, da mu ostane zvesta do hladnega groba.

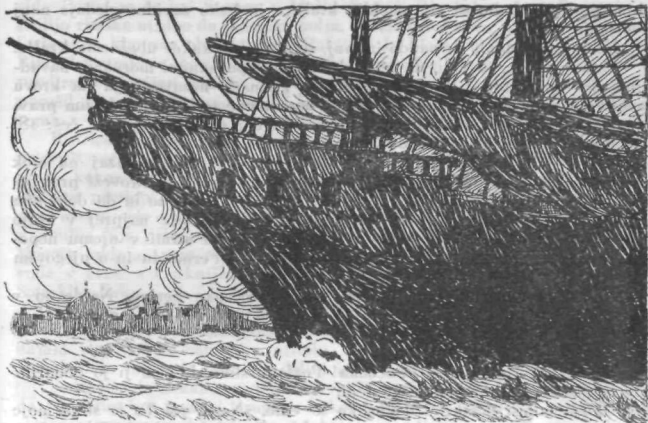
Drugi dan sta odpluli ladji Karaveli ponosno po reki Tajo v odprto morje. Pot je šla do Kanarskih otokov. Najlepše vreme je spremljalo Fernandovo vožnjo. Polni upanja so se ozirali srečolovci po morju, da zagledajo otok sedmerih mest, otok pravih in značajnih kristjanov.

V bližini Kanarskih otokov pa je morje zbesnelo. Strašan vihar je jel premetavati ponosni Karaveli, kakor da sta orehovi lupini. Vihar je besnel

več dni in ko se je polegel, ni bilo sledu o drugi ladji Karaveli, ki je spremljala Fernandovo. Ko se je Fernando oziral po morju, so zagnali mornarji krik, zakričal je tudi Fernando:

»Slava Bogu! Eto otoka z mesti in vami!« V solncu so se lesketali vrhovi stolpov in gorá. Lepa luka je vabila ladjo, trdnjava nad njo pa je grozila nepovabljenim gostom.

Strel iz topa je naznanil Fernandu, da so opazili v mestu za trdnjavo njegov prihod. Odzdravil je tudi on s strelom in razobesil portugalsko zastavo. Takoj nato se je prikazala iz pristanišča ladja starinske oblike, polna pozlačenih rezbarij, pokrita z rdečim suknom. Šestnajst bogato oblečenih mož je držalo za vesla, pod strešico je pa sedel kabalero (plemič) v obleki iz zlate preje, toda starinskega kroja. Klobuk njegov je bil velik kakor dežnik, pero pa kakor metla. Raz jambor te ladje je vihrala zastava z rdečim križem na belem polju.

Ko sta se zblížali ladji, je stopal plemič svečano na Fernandov krov. Bil je pravcata postava iz starih slik. Brada razčesana v dve polovici, mogočni brki zavihani nad ušesi, jeklena rokavica pa mu je segala do lakta in toledanska sablja se je vlekla za njim.

»Pozdravljeni, don Fernando, na našem otoku!« se je priklonil plemič leseno. Začuden Fernando vpraša hlastno, kje se nahaja.

»No otoku sedmerih mest,« odgovori kabalero. Na Fernandovo začudenje pojasni, da je zapodil vihar drugo Karavelo v njih pristan in da vé že vse ljudstvo za namen Fernandovega prihoda. Pripravljene so velike svečanosti, ker se bodo poklonila mesta kraljevemu poslancu in bodo prisegla zvestobo kraljevemu guvernerju. Kabalero, ki je prišel ponj, da ga povabi k nocojšnji veselici, pa da je poročnik guvernerja, ki vlada nad otokom.

Fernando stopi na rdeče sukno otoške ladje in sede pod strešico. Nato odplovejo mimo rta trdnjave proti pristanišču, kjer je že bila zbrana velika množica ljudstva in ga nadvse slovesno sprejela.

Pri gostiji je sedel Fernando na častnem mestu. Zdelo se mu je vse kakor v sanjah. Starinska, dragocena oprava dvorane se je zlivala v sliko prošlosti z obleko in lepoticjem gospodov in gospá ob mizah. Vidno je bilo, da ni prišel ta otok skozi več stoletij v stik z ostalim svetom.

Poleg Fernanda je sedela guvernerjeva hči. Vkljub starinski obleki in vedenju je bila prav zalo dekle in Fernando je kmalu pozabil na svojo nevesto v Lizboni. Prisegel je otočanki zvestobo. A tujka je dvomeče gledala na prstan z rubinom — na prstan, ki ga je bila dala Fernandu Serina. Fernando ga je snel in nataknil tujki na prst.

Dolgo v noč je trajala gostija. Potem so vodili gosta po mestu, z baklami razsvetljenem, in ga spremili slovesno na njegovo ladjo. Fernando je zaspal ves srečen v mislih na čast in srečo, ki jo je našel tu. Ko zapriseže vse ljudstvo kralju, se bo vrnil domov, in tam ga bodo sprejeli še z večjo častjo. Njegovo ime se bo svetilo v zgodovini med raziskalci svetá, njegovo bogastvo in čast bosta skoraj presegala kraljevo. V sladkih sanjah vidi, kako ga objemlje kralj, kako se mu smehlja kraljica in kako zavidno gledajo nanj dvorjani.

Ko se pa prebudi Fernando iz sanj, se mu zgodi kakor ubežnemu kralju.

Plane pokonci in vidi, da je med samimi nepoznanimi mornarji, navadnimi sirovimi ljudmi. Povedó mu, da so ga našli nezvestnega na krovu razbite ladje in da je blédel več tednov nerazumne reči. Fernando jim pravi o svojem poslanstvu, o svoji časti in sreči, a oni se mu krohotajo, češ: »Si že bil na otoku svetega Brandana.«

Ko ne odneha Fernando s prošnjami, naj ga peljejo nazaj na otok sedmerih mest in ne štedi z obljubami bogatih nagrad, ga siroveži pretepó, dokler ne umolkne. Tolaži se s tem, da gre ladja v Lizbono in da dobi tam od kralja novih ladij. Ko pa res pride v Lizbono, teče najprej v svojo palačo, da se preobleče in odpočije. Začuden potem strmi v njemu nepoznane obraze. Palača je imela drugega lastnika, o Fernandu in o njegovem očetu pa ni vedel nihče ničesar.

Kot brez uma odhiti v palačo svoje zaročenke Serine. Najde jo v pogovoru z mladim vitezom. Hoče jo objeti v pozdrav — pa ona zbeži in mladi vitez potegne meč:

»Kaj hočete moji zaročenki?«

»Vaši?!... To je moja zaročenka! Poglejte sliko, ki sem ji jo podaril.« In pokaže Serinino sliko na steni.

»Božja milost!« zakriči dekle, ko se vrne. »Norec je! To je slika moje stare matere. Bila je res zaročena z nekim Fernandom, ki je šel za časa kralja Ivana na izsledovanje novih dežel...«

Poklicala sta sina Serininega, ki je odmotal zapleteno uganko in rekel:

»Vi ste bili na otoku svetega Brandana in kar se vam je zdelo dogodek enega dne, je trajalo sto let.«

Peljali so potem uboga Fernanda na Serinin grob. Peljali so ga tudi na dvor in mu tam pokazali stare zapiske o don Fernandu de Ulmo, ki je bil odšel z dvema Karavelama, da poišče in podvrže kralju otok sedmerih mest; peljali so ga po mestu k starim ljudem, ki so videli kot otroci odhod Fernandovih ladij in mu zagotavljali, da ni bilo teh ladij več od nikoder — da je prespal začaran na začaranem otoku sto let...

Ubogi don Fernando! Eni so mu verjeli, drugi so se mu smejali, otroci po mestu so pa klicali za njim: »Prostor za adalantada sedmerih mest!«

Ukrcal se je Fernando na barko, namenjeno na otok Calma. Tam se je razgovarjal z ribiči o »svojem« otoku, tam je umrl v nadi, da ugleda in najde vendar še čudoviti otok.